

Ασύμμετρη πληροφόρηση, τραπεζικές καταθέσεις και ο ρόλος του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού

26 Φεβρουαρίου 2026

Νικόλαος Δ. Φίλιππας

Καθηγητής Χρηματοοικονομικής Πανεπιστημίου Πειραιώς
Πρόεδρος και Ιδρυτής του Ινστιτούτου Χρηματοοικονομικού
Αλφαριθμητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΑΛΦΑΡΙΘΜΗΤΙΣΜΟΥ

Key Words

Ασυμμετρία
πληροφόρησης

Τραπεζικές
Καταθέσεις

Χρηματοοικονομικός
Αλφαριθμητισμός

Ολιγοπώλιο – Συστημικές
Τράπεζες

George A. Akerlof

(Νόμπελ 2001)

- Ο George A. Akerlof τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ Οικονομικών Επιστημών το 2001, κυρίως για το πρωτοποριακό του άρθρο του 1970, «**The Market for 'Lemons'**» (Η αγορά των «λεμονιών»), το οποίο ανέλυσε πώς η ασύμμετρη πληροφόρηση (όταν οι πωλητές γνωρίζουν περισσότερα από τους αγοραστές)
- Έδειξε ότι όταν το ένα μέρος μιας συναλλαγής διαθέτει συστηματικά περισσότερη πληροφόρηση από το άλλο, η αγορά οδηγείται σε αδράνεια, κακές επιλογές και υποβάθμιση της ποιότητας των συναλλαγών.
- Αν και το αρχικό παράδειγμα αφορούσε την αγορά μεταχειρισμένων αυτοκινήτων, η λογική της ασύμμετρης πληροφόρησης εφαρμόζεται με ιδιαίτερη ακρίβεια στις χρηματοοικονομικές αγορές και ειδικότερα στην αγορά τραπεζικών καταθέσεων.

Τι είναι ο Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός;

Ο συνδυασμός συνειδητότητας, γνώσης, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών, στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για τη λήψη σωστών χρηματοοικονομικών αποφάσεων, με απώτερο στόχο την επίτευξη άενας χρηματοοικονομικής ευημερίας.

ΟΟΣΑ / *Atkinson and Messy, 2012*

Σημείωση: Αυτός είναι ο ορισμός που αναγνωρίστηκε και εγκρίθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο από τους ηγέτες της G20 το 2020

Τι είναι η ασύμμετρη πληροφόρηση ;

Η ασύμμετρη πληροφόρηση είναι μια κατάσταση σε μια συναλλαγή ή σε μια αγορά όπου οι δύο πλευρές δεν έχουν την ίδια (ισότιμη) πληροφόρηση:

η μία πλευρά γνωρίζει κάτι ουσιαστικό που η άλλη δεν γνωρίζει ή δεν μπορεί να επαληθεύσει εύκολα.

Ορισμός του Επιτοκίου

- Το επιτόκιο είναι το ποσοστό της απόδοσης ανά μονάδα χρόνου σε σχέση με το κατατεθειμένο, δανεισμένο ή επενδυμένο κεφάλαιο.
- Χρησιμοποιείται μεταξύ άλλων για τον υπολογισμό του κόστους δανεισμού και το κόστος του δεκαετούς ομολόγου αποτελεί έναν από τους βασικότερους δείκτες μιας Οικονομίας.
- Σε γενικές γραμμές όσο χαμηλότερο είναι το επιτόκιο των δεκαετών ομολόγων μιας χώρας τόσο πιο ασφαλής θεωρείται η χώρα αυτή.

Ορισμός του Επιτοκίου – cont'd

- Υπάρχουν διαφορετικοί τύποι επιτοκίων ανάλογα με τη χρήση τους:
- **Το Ονομαστικό Επιτόκιο:** Το ποσοστό που ανακοινώνεται από τις τράπεζες και τους οργανισμούς για δάνεια ή καταθέσεις. Το ονομαστικό επιτόκιο δεν λαμβάνει υπόψη την επίδραση του πληθωρισμού.
- **Το Πραγματικό Επιτόκιο:** Αν από το ονομαστικό (ετήσιο) επιτόκιο αφαιρέσουμε τον (ετήσιο) πληθωρισμό, προκύπτει το πραγματικό επιτόκιο το οποίο δείχνει την πραγματική απόδοση της κατάθεσης μας, ή της επένδυσης μας ή το πραγματικό κόστος του δανεισμού.
- **Επιτόκιο Αγοράς:** Το επιτόκιο που διαμορφώνεται από τη προσφορά και την ζήτηση στις αγορές χρήματος, το οποίο συχνά επηρεάζεται από τη νομισματική πολιτική των κεντρικών τραπεζών.

Παράγοντες που Επηρεάζουν το ύψος των Επιτοκίων

- Τα επιτόκια καθορίζονται από πολλούς παράγοντες, μακροοικονομικούς, μικροοικονομικούς αλλά και νομισματικούς:
- **Ο Πληθωρισμός:** Όπως είναι φυσικό ο υψηλός πληθωρισμός συνήθως οδηγεί σε υψηλότερα επιτόκια, καθώς οι δανειστές απαιτούν αποζημίωση για την μείωση της αγοραστικής δύναμης των χρημάτων τους.
- **Νομισματική Πολιτική:** Οι κεντρικές τράπεζες ρυθμίζουν τα βασικά επιτόκια για να επηρεάσουν την οικονομία, προσαρμόζοντας το κόστος του χρήματος ανάλογα με τους στόχους τους για ανάπτυξη, σταθερότητα ή και επιβράδυνση.

Παράγοντες που Επηρεάζουν το ύψος των Επιτοκίων

- Αν ο σκοπός είναι η ανάπτυξη της οικονομίας τότε τα επιτόκια πρέπει να μειωθούν, πρέπει δηλαδή να προσαρμοσθούν προς τα κάτω. Αντίθετα αν σκοπός των κυβερνήσεων είναι η αποθέρμανση της οικονομίας και η πτώση του πληθωρισμού τότε οι Κεντρικές Τράπεζες αυξάνουν τα επιτόκια.
- **Προσφορά και Ζήτηση Κεφαλαίων:** Όταν υπάρχει μεγάλη ζήτηση για κεφάλαια, τα επιτόκια τείνουν να αυξάνονται, ενώ, σε περιόδους χαμηλής ζήτησης, τα επιτόκια συνήθως μειώνονται.
- **Διεθνείς Αγορές:** Οι εξελίξεις στις διεθνείς χρηματαγορές, όπως το κόστος των δανείων στις αγορές συναλλάγματος, μπορούν επίσης να επηρεάσουν τα τοπικά επιτόκια.

Διαφορές μεταξύ Ονομαστικής και Πραγματικής Απόδοσης

- Στον κόσμο των επενδύσεων και του δανεισμού, η διάκριση μεταξύ ονομαστικής και πραγματικής απόδοσης είναι ουσιαστικής σημασίας για την κατανόηση της πραγματικής αξίας μιας κατάθεσης, μιας επένδυσης ή ενός δανείου.
- Η ονομαστική απόδοση αναφέρεται σε εκείνη την απόδοση που δεν λαμβάνει υπόψη την επίδραση του πληθωρισμού, ενώ η πραγματική απόδοση είναι η προσαρμοσμένη απόδοση, αφαιρώντας την επίδραση του πληθωρισμού.

Ορισμός Ονομαστικής και Πραγματικής Απόδοσης

Ονομαστική Απόδοση: Είναι η απόδοση που ανακοινώνεται επίσημα και δεν λαμβάνει υπόψη την επίδραση της αύξησης των τιμών (πληθωρισμού).

Για παράδειγμα, ένα τραπεζικό επιτόκιο 5% για έναν λογαριασμό καταθέσεων είναι το ονομαστικό επιτόκιο, το οποίο δεν λαμβάνει όμως υπό όψη τον πληθωρισμό.

Ορισμός Ονομαστικής και Πραγματικής Απόδοσης

Πραγματική Απόδοση: Είναι η απόδοση που λαμβάνει υπόψη την επίδραση του πληθωρισμού, εκφράζοντας την πραγματική αγοραστική δύναμη της απόδοσης.

Η πραγματική απόδοση υπολογίζεται ως εξής:

$\text{Πραγματική απόδοση} = \text{Ονομαστική Απόδοση} - \text{Πληθωρισμός}$

Η διαφορά αυτή προσφέρει μια πιο ακριβή εικόνα της πραγματικής αξίας μιας κατάθεσης ή μιας επένδυσης, αποκαλύπτοντας πόση απόδοση αποκομίζει πραγματικά ο καταθέτης ή ο επενδυτής μετά την προσαρμογή του πληθωρισμού.

Παράδειγμα Υπολογισμού Ονομαστικής και Πραγματικής Απόδοσης

Ο υπολογισμός της πραγματικής απόδοσης είναι καθοριστικός για την εκτίμηση του πραγματικού οφέλους μιας επένδυσης ή της κατάθεσης μας:
Αν το ονομαστικό επιτόκιο καταθέσεων είναι 6% και ο πληθωρισμός της ίδιας περιόδου είναι 4%, τότε η πραγματική απόδοση είναι: $6\% - 4\% = 2\%$

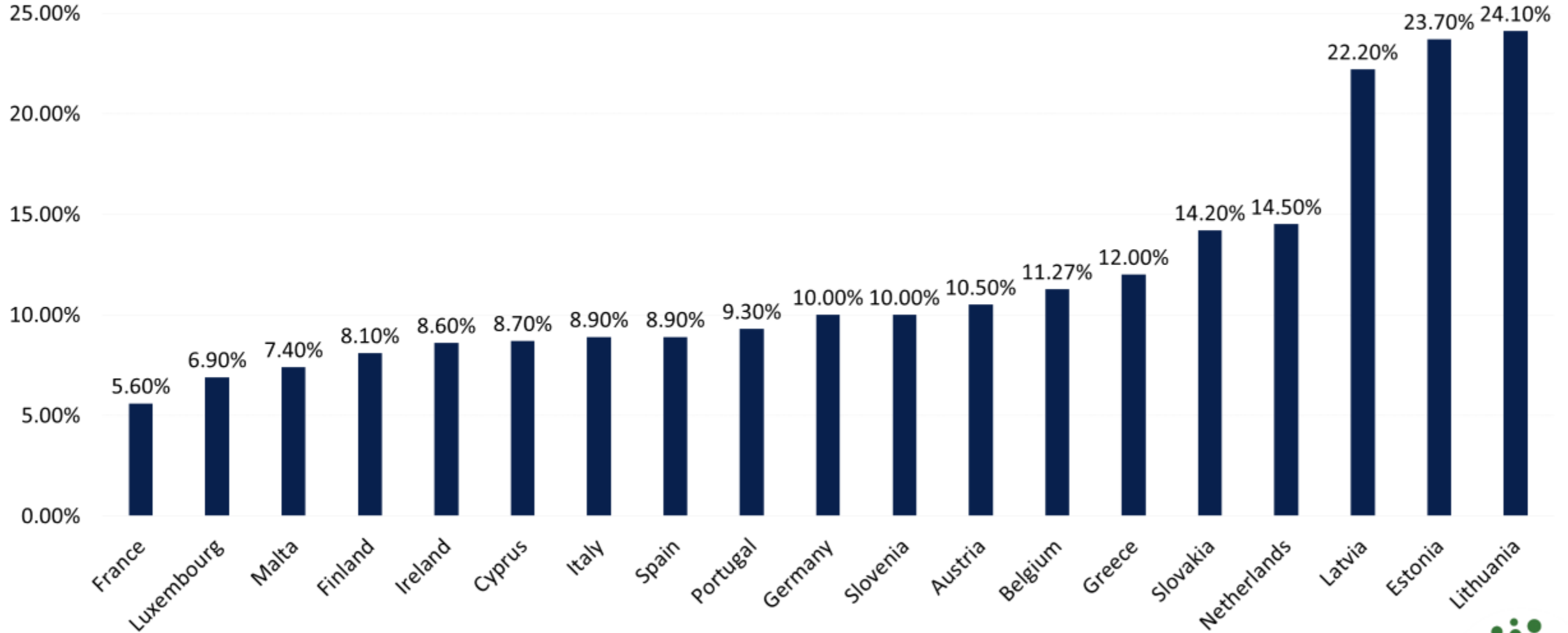
Αυτό σημαίνει ότι η πραγματική αγοραστική δύναμη της κατάθεσης αυξήθηκε μόλις κατά 2%.

Παράδειγμα Υπολογισμού Ονομαστικής και Πραγματικής Απόδοσης –cont'd

Αν το ονομαστικό επιτόκιο καταθέσεων είναι 0,5% και ο πληθωρισμός είναι 3%, τότε η πραγματική απόδοση είναι: $0,5\% - 3\% = -2,5\%$

Αυτό σημαίνει ότι η πραγματική αγοραστική δύναμη των χρημάτων μας για την συγκεκριμένη περίοδο μειώθηκε κατά 2,5% ετησίως.

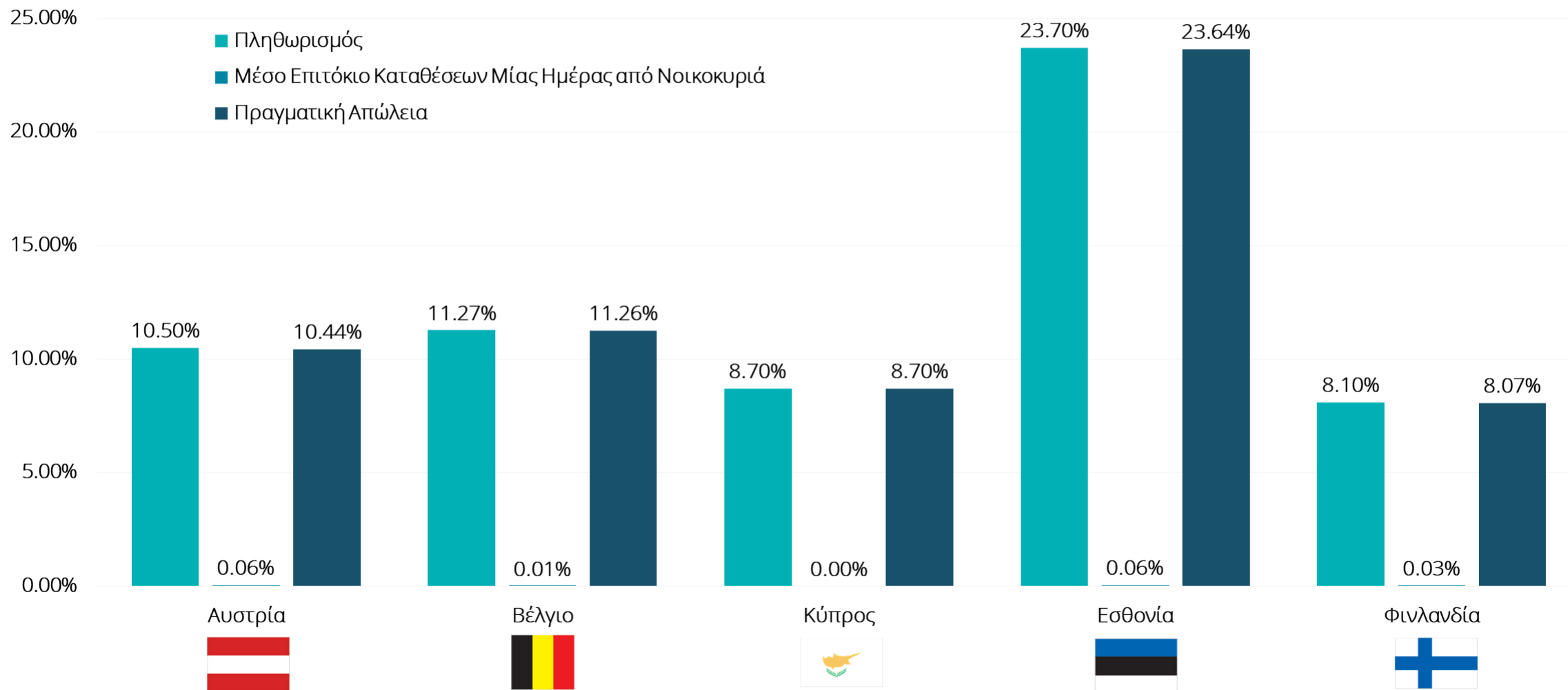
Inflation Rates in Eurozone Countries

Sources: National Statistical Offices – Final Data for September 2022

Πώς επηρεάζει ο πληθωρισμός τις καταθέσεις των πολιτών στα κράτη της Ευρωζώνης

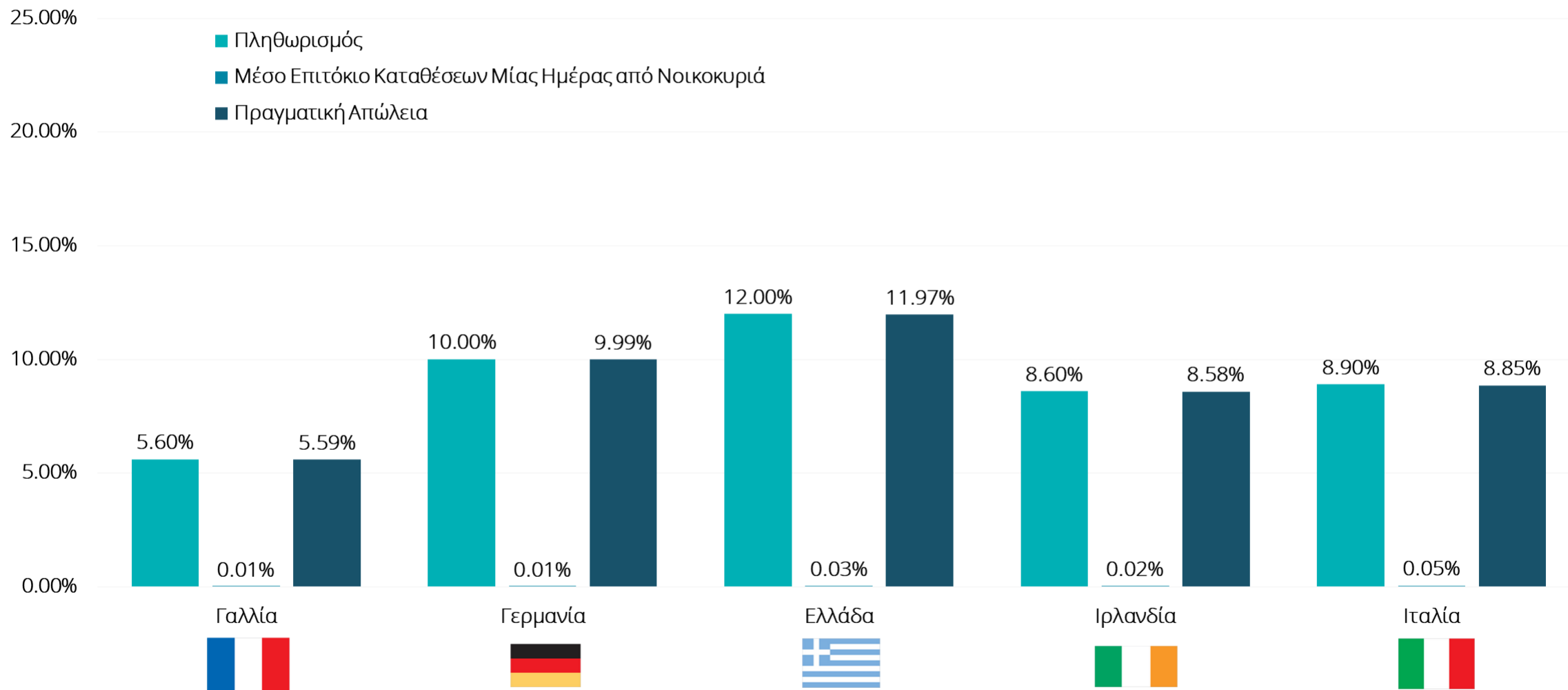
Αυστρία - Βέλγιο - Κύπρος - Εσθονία - Φινλανδία

Πηγές: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Οριστικά στοιχεία για τον Σεπτέμβριο 2022

Πώς επηρεάζει ο πληθωρισμός τις καταθέσεις των πολιτών στα κράτη της Ευρωζώνης

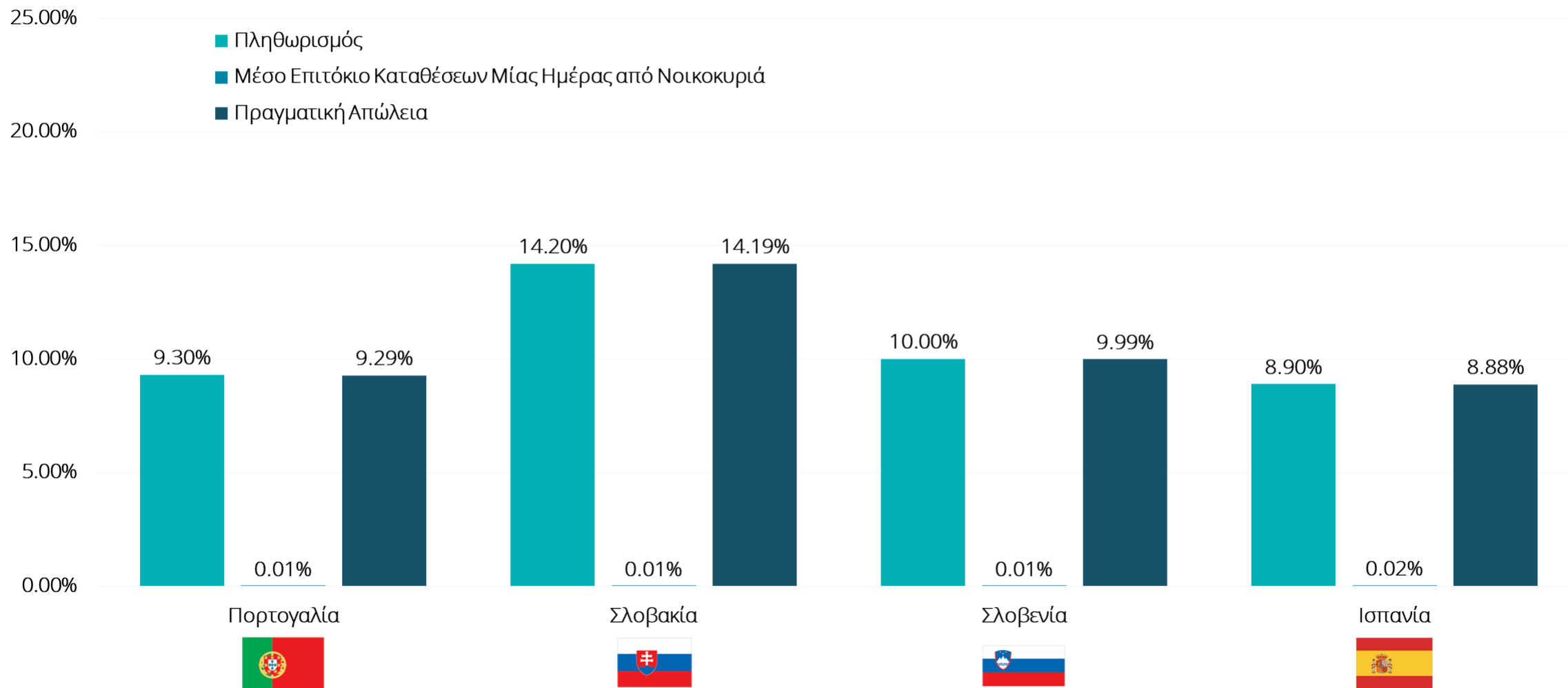
Γαλλία - Γερμανία - Ελλάδα - Ιρλανδία - Ιταλία

Πηγές: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - Οριστικά στοιχεία για τον Σεπτέμβριο 2022

Πώς επηρεάζει ο πληθωρισμός τις καταθέσεις των πολιτών στα κράτη της Ευρωζώνης

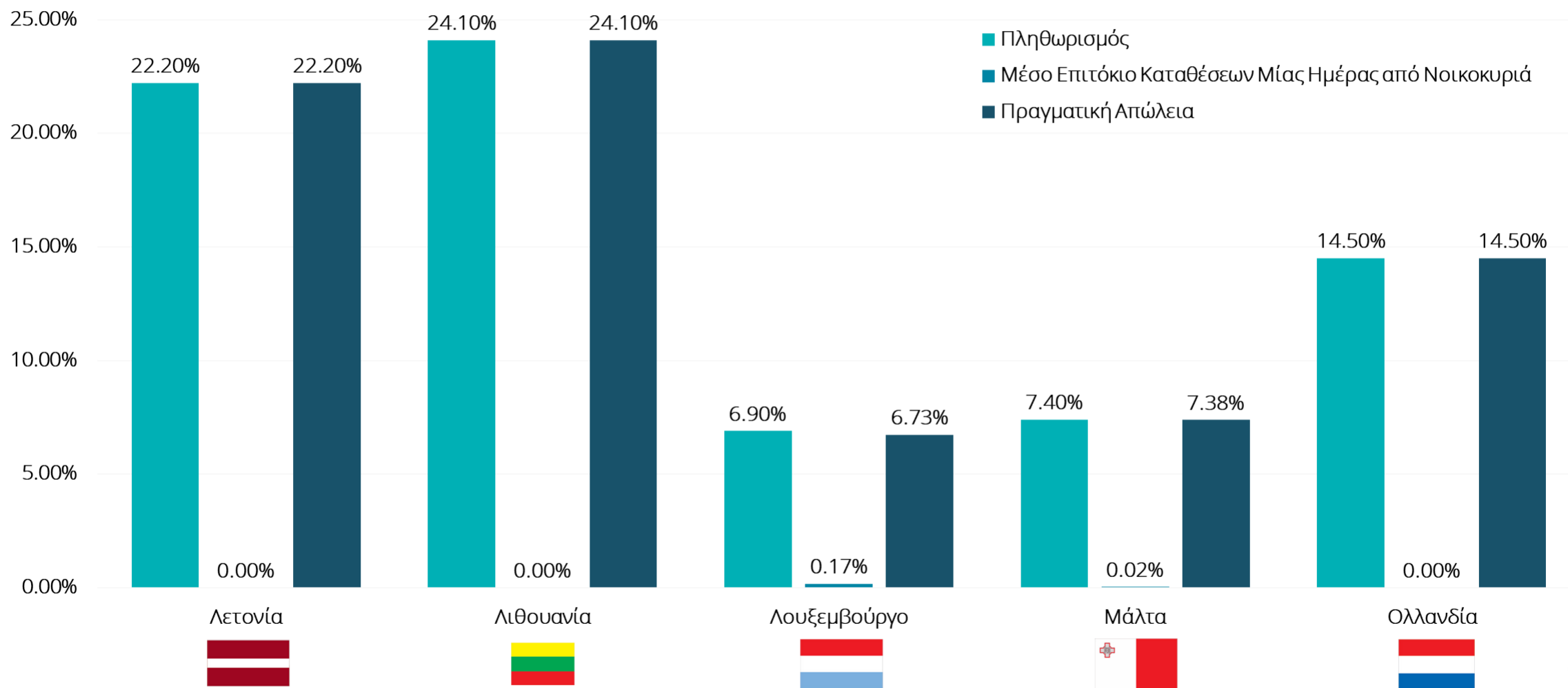
Πορτογαλία - Σλοβακία - Σλοβενία - Ισπανία

Πηγές: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Οριστικά στοιχεία για τον Σεπτέμβριο 2022

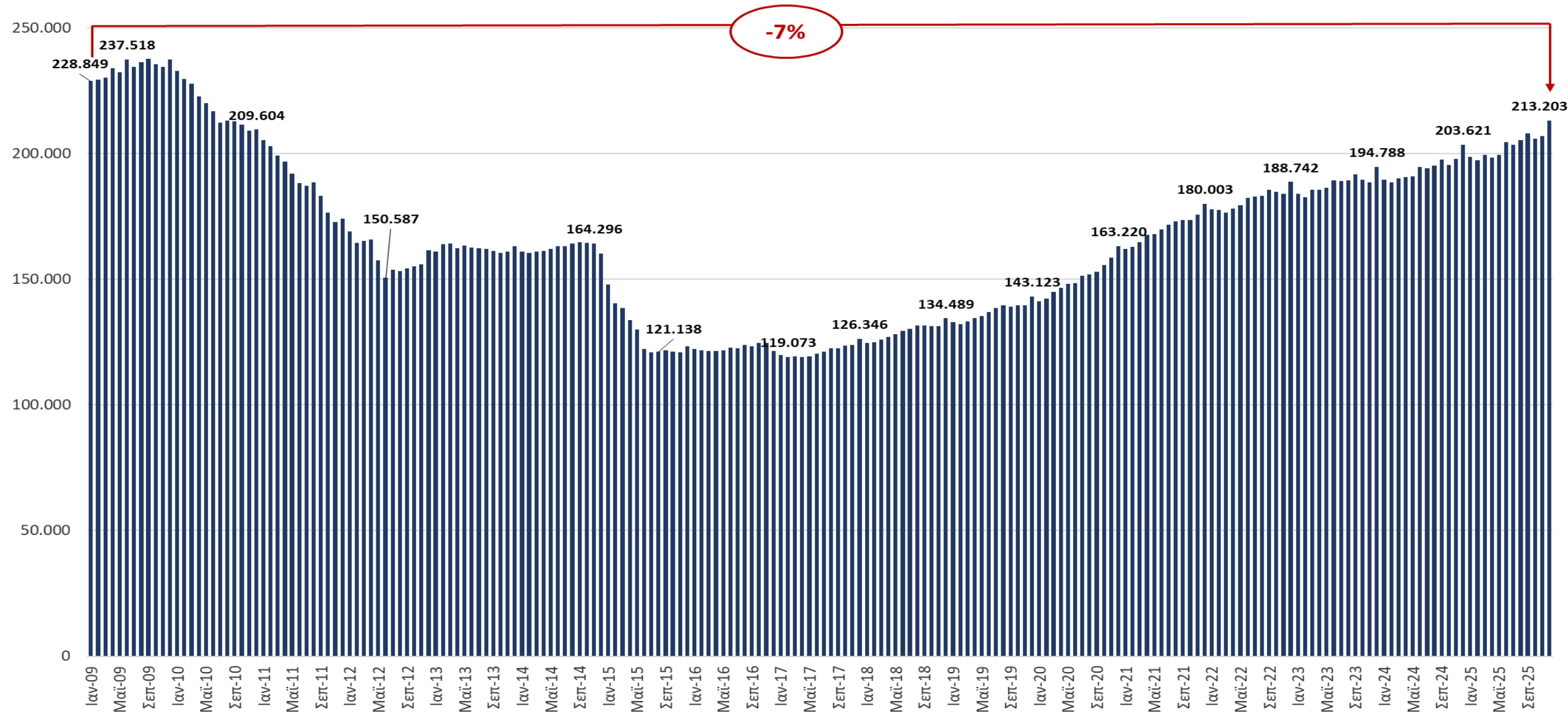
Πώς επηρεάζει ο πληθωρισμός τις καταθέσεις των πολιτών στα κράτη της Ευρωζώνης

Λετονία - Λιθουανία - Λουξεμβούργο - Μάλτα - Ολλανδία

Πηγές: Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα - Οριστικά στοιχεία για τον Σεπτέμβριο 2022

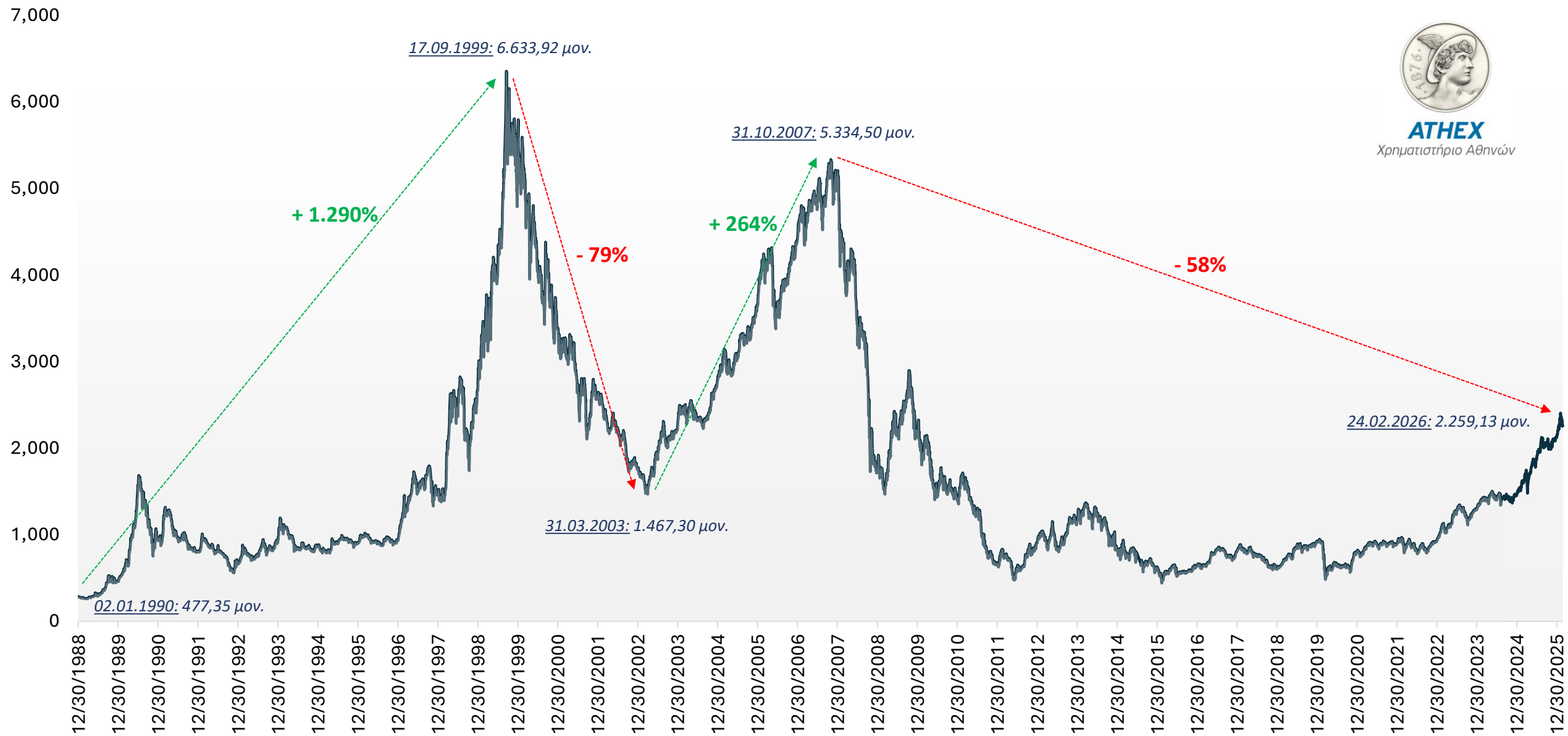
Οι καταθέσεις Επιχειρήσεων και Νοικοκυριών της Ελλάδας (Ιανουάριος 2009 – Δεκέμβριος 2025)

Η πορεία του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αθηνών (30.12.1988 - 24.02.2026)

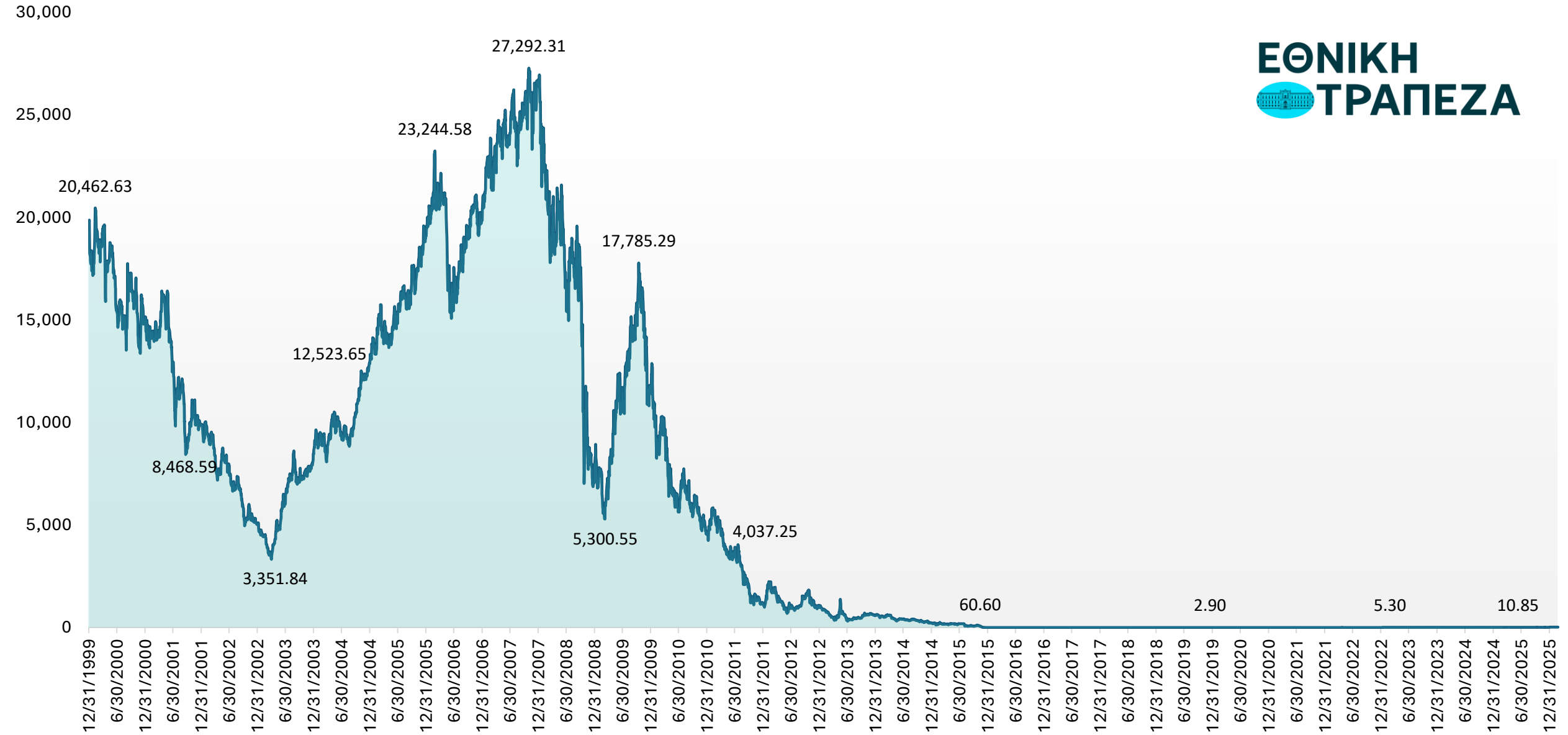

ATHEX
Χρηματιστήριο Αθηνών

Πηγή: Capital.gr (Ημερήσια δεδομένα)

Η πορεία της μετοχής της Εθνικής Τράπεζας (31.12.1999 - 25.02.2026)

Πηγή: Capital.gr (Ημερήσια δεδομένα)

Η πορεία του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αθηνών (30.12.1988 - 24.02.2026)

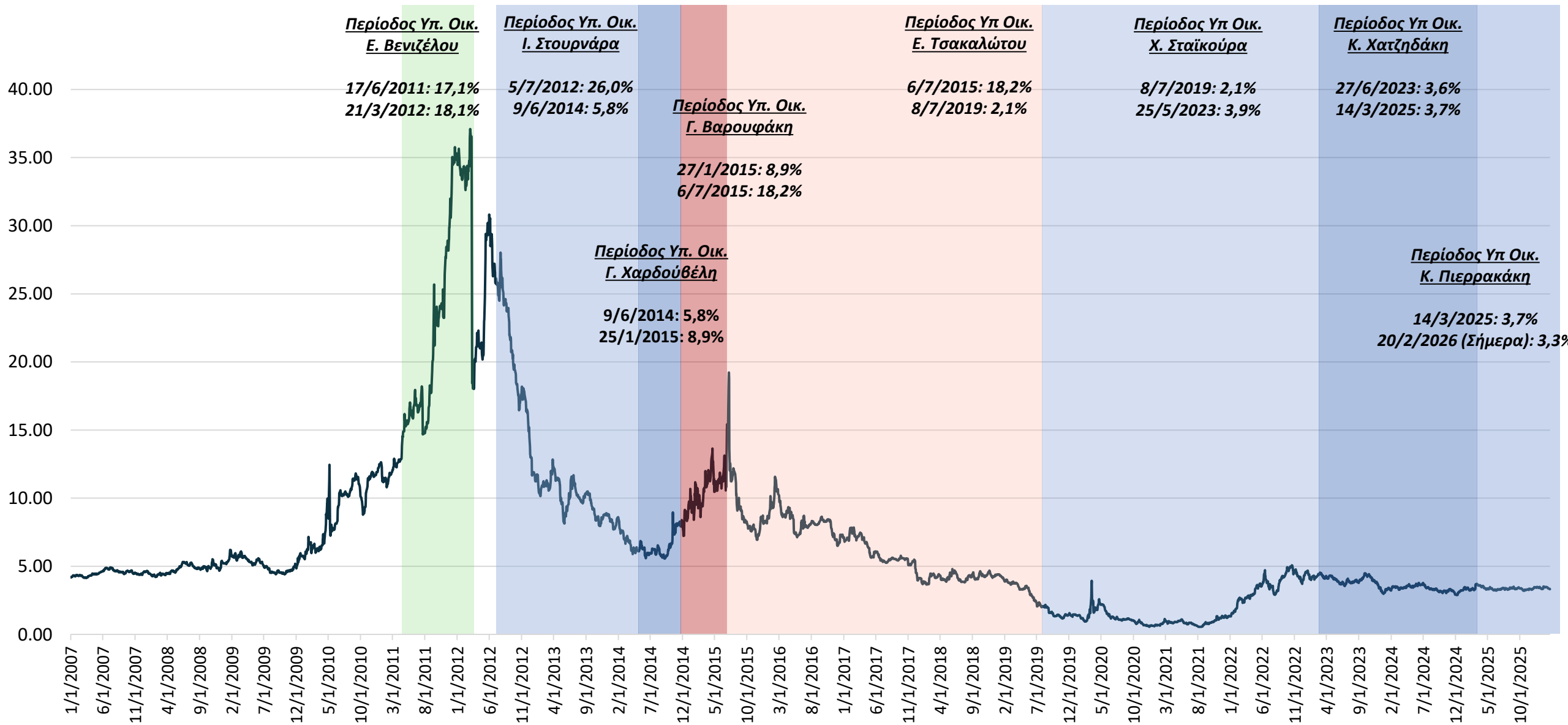

ATHEX
Χρηματιστήριο Αθηνών

Πηγή: Capital.gr (Ημερήσια δεδομένα)

Greek 10-Year Bond Yield (01.01.2007 - 20.02.2026)

Προτάσεις Πολιτικής

- ✓ **Ενσωμάτωση χρηματοοικονομικής παιδείας** σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης: πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια.
- ✓ **Εκπαιδευτικό περιεχόμενο προσαρμοσμένο στην καθημερινότητα των πολιτών**, με πρακτικά παραδείγματα (π.χ. καταθέσεις, δάνεια, επιτόκια, πληθωρισμός).
- ✓ **Δια βίου χρηματοοικονομική εκπαίδευση** με διασφάλιση ποιότητας και παροχή από αξιόπιστους/πιστοποιημένους φορείς και ειδικούς

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ

www.gfli.gr

E-mail: info@gfli.gr

 Facebook: [@gfli.gr](https://www.facebook.com/gfli.gr)

 Twitter: [@gfli_gr](https://twitter.com/gfli_gr)

 LinkedIn: Hellenic Financial Literacy Institute

 Instagram: [gfli.gr](https://www.instagram.com/gfli.gr)